

AI COALITIE 4 NL

POSITION PAPER

UITGEBREIDE MANAGEMENTSAMENVATTING

NEDERLAND ALS BELANGRIJKE SPELER IN
VERANTWOORDE AI
VERGT
MINIMAAL € 5 MILJARD
PUBLIEK-PRIVATE INVESTERINGEN
IN DE KOMENDE 5 JAAR

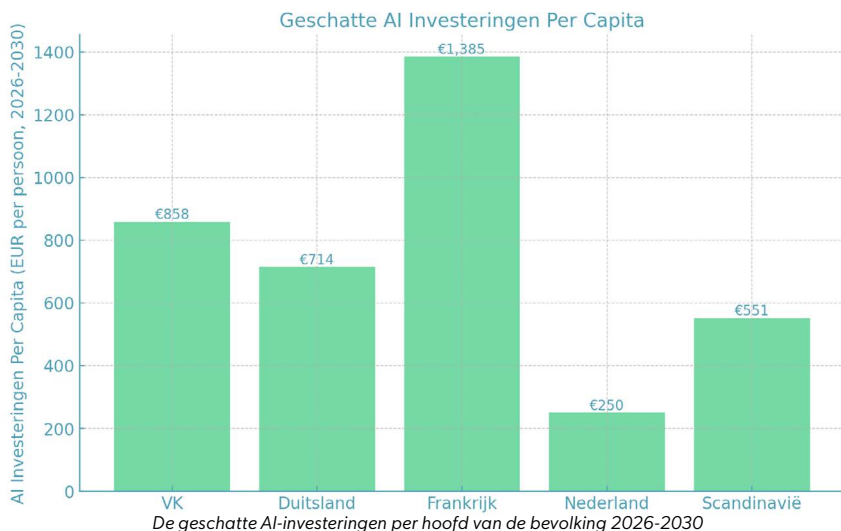

NEDERLANDSE AI-INVESTERINGEN ZIJN URGENT

Nederland raakt achterop wanneer het gaat om structurele investeringen in AI. Dit gaat ten koste van arbeidsproductiviteit in maatschappelijk belangrijke sectoren en de concurrentiepositie van ons bedrijfsleven. Het heeft ook negatieve gevolgen voor Nederland als vestigingsplaats voor nieuwe AI-bedrijven, AI-investeringen in bestaande bedrijven en organisaties, en het behouden en aantrekken van AI-talent. Lang is de focus in Nederland en Europa vooral uitgegaan naar regulering van AI [1][2], met als gevolg te weinig aandacht voor het bouwen van een eigen sterke AI-positie. Regulering is inderdaad noodzakelijk voor een baanbrekende systeemtechnologie als AI, maar dient wel hand in hand te gaan met het investeren in de opbouw van een eigen AI-positie. Wij doen dan ook een dringende oproep aan overheid en bedrijfsleven om snel en substantieel te gaan investeren in het creëren van een krachtige Nederlandse AI positie. Dat kan op een verantwoorde en effectieve manier door in Europees verband AI Fair Tech te ontwikkelen, die inherent recht doet aan de Europese AI normen en waarden.

AI-INVESTERINGEN IN NEDERLAND BLIJVEN ACHTER BIJ DE REST VAN EUROPA

Dat er iets moet gebeuren in Nederland en Europa wordt inmiddels op meerdere plaatsen erkend. Zo wil Europa de achterstand aanpakken met het AI Continent Action Plan met een totale investering van € 200 miljard, waarvan € 50 miljard vanuit de EU-fondsen [3] [4]. Ook Frankrijk [5], het Verenigd Koninkrijk [6], Duitsland [7] en de Noordelijke EU landen [8] investeren stevig in AI. Nederland blijft achter [9] en dat leidt tot zorg. Zo is er een investeringsoproep vanuit AI Plan [10] en heeft het ministerie van economische zaken een 9 puntenplan voor innovatie opgesteld [11][12]. Wij ondersteunen deze oproepen en constateren tegelijkertijd dat er op het gebied van coördinatie, regie en ambitieniveau nog veel te winnen is.

Om onze strategische positie te versterken, zijn substantiële meerjarige investeringen onvermijdelijk. Zelfs in Europees verband loopt Nederland achter. Koplopers als de Scandinavische landen, Frankrijk en Duitsland investeren per hoofd van de bevolking vele malen meer dan Nederland. En dat terwijl Nederland met haar krachtige economie en kennisinfrastructuur op zich een goede uitgangspositie heeft om tot de koplopers in Europa te behoren. Een eerste schatting laat zien dat voor het structureel en significant verbeteren van de Nederlandse AI-positie in de komende 5 jaar minimaal een totaalbedrag van € 5 miljard nodig is, om per hoofd van de bevolking minstens op het niveau van de Scandinavische landen te komen.

AI-INVESTERINGEN VOOR HET OPLOSSEN VAN SPECIFIEKE KNELPUNTEN

De investeringen moeten zich richten op het aanpakken van verschillende knelpunten [13][14][15]:

- Adoptie AI in bestaande bedrijven en in de overheid blijft achter.
- Productiviteitsverbetering en nationaal concurrentievermogen door uitrol van AI hebben onvoldoende prioriteit.
- Er is onvoldoende technologische innovatiefocus om te komen tot verantwoorde AI-toepassingen [16].
- Er is een gebrek aan een krachtige vernieuwende Europese en Nederlandse AI industrie door te weinig investeringen in AI-startups en scale-ups en een niet goed werkende funnel van opkomende kansrijke bedrijven, waardoor weinig (Europese) AI-oplossingen voor de markt beschikbaar zijn.
- Er is beperkte infrastructuur (rekenkracht en data)
 - Gebrek aan strategisch autonome AI-infrastructuur voor het uitrollen van AI-oplossingen. Het vestigen van een AI Fabriek in Nederland is een goede start maar vergt ambitieuze follow-up.
 - Onvoldoende (geschikte) data beschikbaar voor het trainen van AI-modellen.
- Er is een tekort aan toptalent - aangetrokken, opgeleid en behouden [17][18].

BEHOEFTE AAN EEN GECOÖRDINEERDE AI-AANPAK

Het oplossen van bovenstaande knelpunten vergt een brede gecoördineerde aanpak van overheid, bedrijven, economische en maatschappelijke sectoren en kennisinstellingen. De aanpak dient er een van concrete actie te zijn en dient zich te richten op drie pilaren:

- 1) Het bouwen van een veilige en betrouwbare AI-infrastructuur voor data en AI-rekencapaciteit die schone, contextueel geanonimiseerde datasets en bruikbare AI beschikbaar stelt, en datadeling onder duidelijke voorwaarden regelt.
- 2) De realisatie van een Nederlandse AI Fair Tech industrie: AI-platform en toepassingstechnologie die voldoet aan Europese AI normen en waarden en de afhankelijkheid van Amerikaanse en Aziatische AI Big Tech terugdringt.
- 3) Het versnellen van de AI-transitie in voor Nederland strategische sectoren bij bedrijfsleven en overheid.

De Nederlandse AI investerings agenda: AI-infra – AI-FairTech – AI-Transitie

Een eerste schatting wijst op een totale publiek-private AI-investeringsagenda voor Nederland van minimaal € 5 miljard in de komende 5 jaar [19]. Hiervan komt 80% voor rekening van het bedrijfsleven en private investeerders, en 20% voor rekening van de overheid.

BOUW EEN NEDERLANDSE AI-INFRASTRUCTUUR – € 1 MILJARD

De eerste pilaar betreft het bouwen van een Nederlandse AI-infrastructuur. Nederland heeft zich inmiddels gerealiseerd hoe belangrijk het hebben van een eigen AI-infrastructuur is voor het ontwikkelen van een Nederlandse AI positie. Dit heeft geleid tot een investering van € 200 miljoen in een eigen Nederlandse AI-Fabriek als onderdeel van het Europese netwerk van AI-Fabrieken.

De totstandkoming van een goede infrastructuur voor de uitrol van AI-applicaties is een cruciale randvoorwaarde voor het succes van AI, want zonder een goede geïntegreerde infrastructuur wordt het gebruik van modellen een vrijwel onmogelijke opgave. Het realiseren van een eigen infrastructuur sluit aan bij de toenemende vraag naar soevereine AI-clouddiensten zowel binnen de Nederlandse overheid als binnen het Nederlands bedrijfsleven. Een ruwe schatting geeft aan dat deze voor Nederlands AI-gebruik in de orde van € 1 miljard zullen liggen.

ONTWIKKEL EEN NEDERLANDSE AI FAIR TECH INDUSTRIE – € 1,5 MILJARD

De tweede pilaar betreft het ontwikkelen van een Nederlandse AI-industrie met een focus op AI Fair Tech: AI-technologie die voldoet aan Europese waarden, normen en regelgeving. Het gaat hierbij om verwerving en verwerking van gegevens waarbij privacy- en auteursrechten gerespecteerd worden, maar ook om algoritmen die transparant, controleerbaar en ethisch getoetst zijn.

Het ontwikkelen van een Nederlandse AI-industrie vergt minimaal drie diepte-investeringen:

1. De bereidheid tot het nemen van investeringsrisico's

Een groot en langjarig (publiek-privaat) investeringsfonds voor AI is daarvoor noodzakelijk. Er dient een investeringsfonds van minimaal € 1 miljard beschikbaar gemaakt te worden om het doorgroeien van AI-startups tot scale-ups te ondersteunen.

2. Het realiseren van generieke datacollecties en sectorspecifieke datacollecties

Op korte termijn dient er 5 keer € 50 miljoen (in totaal € 250 miljoen) beschikbaar gesteld te worden voor het realiseren van vijf datacollecties: een generieke datacollectie en vier sectorspecifieke datacollecties op gebieden zoals bijvoorbeeld defensie, zorg, agrifood en klimaat/energie. Voor de generieke datacollectie zal de overheid een stimulerende en initiërende rol dienen te nemen.

3. Het realiseren van een sterke pool van ondernemend AI-talent

Dit vergt tal van investeringen: in het vergroten van de instroom en opleidingscapaciteit van AI-specialisten, in het behouden van AI-talent, in het aantrekken van toptalent. Een jaarlijkse injectie van € 50 miljoen in de komende 5 jaar is minimaal nodig (in totaal € 250 miljoen).

Deze investeringen zullen leiden tot een innovatie structuur bestaande uit een netwerk van Nederlandse AI innovatie clusters en grote datacollecties. Deze innovatie structuur zal fungeren als magneet voor investeringen en talent en daarmee een broedkamer worden voor Nederlandse AI bedrijven.

VERSNEL DE AI-TRANSITIES IN STRATEGISCHE SECTOREN – € 2,5 MILJARD

De derde pijler betreft het versnellen van de AI-transitie in voor Nederland strategische sectoren. Nederland staat het komende decennium voor een groot aantal maatschappelijke uitdagingen met een grote socio-economische impact. De oplopende kosten van de gezondheidszorg onder meer door de vergrijzing dwingen tot een transitie van het zorgsysteem. Klimaatverandering en geopolitieke ontwikkelingen maken een transitie naar niet-fossiele energie noodzakelijk. Geopolitieke verschuivingen en technologische ontwikkelingen vergen toenemende investeringen in defensie maar ook een transitie naar autonome wapensystemen en hybride/digitale oorlogsvoering. Klimaat en duurzaamheid eisen een andere wijze van het organiseren van onze voedselproductie.

Bij al deze transities zien we dat oplossingen in toenemende mate gezocht worden door de inzet van disruptieve en veelal digitale technologie. Data speelt hierbij een cruciale rol. Steeds vaker wordt AI ingezet om trends te identificeren, voorspellingen te doen, systemen dynamisch te laten aanpassen aan snel veranderende omstandigheden en om preventief te handelen. AI wordt daarmee een sleuteltechnologie voor het creëren van technologische oplossingen voor het realiseren van de transities en biedt daarmee handelingsperspectief en een versterkt maatschappelijk draagvlak.

Om daadwerkelijke impact te realiseren met AI voor de transities in strategische sectoren zal er een duidelijke focus, participatie van de hele waardeketen en een plan voor opschaling moeten zijn. De focus in dit soort ecosystemen wordt gecreëerd door samen te werken aan grote uitdagingen, zogenaamde Grand Challenges. Een Grand Challenge is een groot en complex probleem dat moeilijk op te lossen is, maar waarvan de oplossing een enorme impact heeft op de samenleving. De aanbeveling is dan ook om een vier- of vijftal sectoren te identificeren in ieder waarvan een AI Grand Challenge gedefinieerd wordt.

Tenslotte geldt ook voor het versnellen van de AI-transitie, net als bij het creëren van de Nederlandse AI-industrie het belang van talent. Hier ligt de focus op opleiden en vooral op bij- en omscholing om AI-kennis binnen overheid en bedrijven te verhogen. Er is behoefte aan domein expertise, aangevuld met AI-kennis op het gebied van algoritmes en wetgeving, en de consequenties voor business- en organisatie modellen.

Het versnellen van de AI-transitie in strategische sectoren vergt stevige investeringen. We pleiten voor investering in AI Grand Challenges in een viertal strategische sectoren met een omvang van minimaal € 500 miljoen per Grand Challenge. De overheid dient een aanjaagrol te nemen, maar het leeuwendeel (minimaal 80%) dient privaat gefinancierd te worden. Daarnaast pleiten we voor een investering van € 500 miljoen in talent en bij- en omscholing van werknemers voor de geselecteerde strategische maatschappelijk en economische sectoren. De totale AI-transitie investering komt hiermee op € 2,5 miljard.

EEN STEVIGE AMBITIE EN INTENSIEVE SAMENWERKING IS ESSENTIEEL

De benodigde €5 miljard investering in AI-innovatie, -transitie en -adoptie moet vanuit alle stakeholders komen waarbij het bedrijfsleven, eindgebruikers (zoals bv defensie) en investeerders 80% van de rekening zullen moeten betalen. De focus moet hierbij liggen op AI-infrastructuur, opschaling van startups, transitie van en adoptie in bestaande bedrijven en organisaties. De overheid moet de resterende 20% bijdragen met een focus op talent, opleiding, ontwikkeling van infrastructuur, en de creatie van startups.

Om dit te bereiken is een eenduidige aanpak en orkestratie noodzakelijk met een eenvoudige en slagvaardige aansturing. De tweede noodzakelijke voorwaarde is daarom afspraken te maken over hoe de investeringen en uitwerkingen van het investeringsplan tot stand komen met alle betrokken partijen uit het ecosysteem. Deze ecosysteem-brede samenwerking wordt vormgegeven in een Nederlands AI Pact. Tot slot is de derde noodzakelijke voorwaarde een heldere positionering binnen Europa.

Nederland heeft alle bouwstenen in huis – kennis, bedrijven, talent en ambitie – maar het vergt lef en samenwerking om deze potentie om te zetten in een robuuste AI-positie.

REFERENTIES

1. **AI Act**
 - <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>
2. **Data Act**
 - <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-act>
3. **Shaping Europe's leadership in artificial intelligence with the AI continent action plan**
 - https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/ai-continent_en
4. **AI Continent Action Plan (pdf)**
 - https://commission.europa.eu/document/download/f633985c-440a-4285-95c3-9fe16fd0fc65_en
5. **AI: With announcement of investments worth €109 billion, Macron intends to take on US**
 - https://www.lemonde.fr/en/economy/article/2025/02/10/ai-with-the-announcement-of-a-109-billion-investment-macron-intends-to-take-on-the-us_6737985_19.html
6. **UK Compute Roadmap**
 - <https://www.gov.uk/government/publications/uk-compute-roadmap/uk-compute-roadmap>
7. **OECD Deems Germany "Global Leader" in Artificial Intelligence**
 - <https://www.gtai.de/en/meta/press/oecd-deems-germany-global-leader-in-artificial-intelligence-1786134>
8. **Brookfield To Advance AI Infrastructure in Sweden Through SEK 95 Billion Investment**
 - <https://bam.brookfield.com/press-releases/brookfield-advance-ai-infrastructure-sweden-through-sek-95-billion-investment>
9. **Diverse bronnen**
 - Zie <https://aic4nl.nl/over-ons/position-paper/> voor toelichting
10. **Een plan voor AI dat werkt voor Nederland**
 - <https://aiplan.nl/>
11. **Cabinet takes 9 actions to tackle faltering innovation**
 - https://hollandhightech.nl/en/news-calendar/news/cabinet-takes-9-actions-to-tackle-faltering-innovation?utm_source=chatgpt.com
12. **Kabinet onderneemt 9 acties om haperende innovatie aan te pakken**
 - <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/07/11/kabinet-onderneemt-9-acties-om-haperende-innovatie-aan-te-pakken>
13. **The Netherlands 2025 Digital Decade Country Report**
 - https://ai-watch.ec.europa.eu/countries/netherlands/netherlands-ai-strategy-report_en
14. **The Draghi report on EU competitiveness**
 - https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en
15. **Artificial Intelligence Index Report 2025**
 - https://hai-production.s3.amazonaws.com/files/hai_ai_index_report_2025.pdf
16. **Netherlands AI Strategy Report**
 - https://ai-watch.ec.europa.eu/countries/netherlands/netherlands-ai-strategy-report_en
17. **Solving Europe's AI talent equation: Supply, demand and missing pieces**
 - <https://www.interface-eu.org/publications/solving-europes-ai-talent-equation>
18. **Europe has an artificial-intelligence skills shortage**
 - <https://www.bruegel.org/blog-post/europe-has-artificial-intelligence-skills-shortage>
19. **Netherlands advanced: Building a future labor market that works**
 - <https://www.mckinsey.com/capabilities/people-and-organizational-performance/our-insights/netherlands-advanced-building-a-future-labor-market-that-works>

November 2025

[AIC4NL.NL](https://aic4nl.nl)

[INFO@AIC4NL.NL](mailto:info@aic4nl.nl)

[/AIC4NL](https://www.linkedin.com/company/aic4nl)